СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 181. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 5-го серпня 1936. — VOL. XLIV. No. 181. Jersey City, N. J., Wednesday, August 5, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ЗА ПОЧИНАННЯ „АҐРЕСИВНОЇ" КАМПАНІЇ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт відбув тут, у своїй літній палаті, довгу конференцію з лідерами Демократичної Партії про розведення „аґресивної" виборчої кампанії. Президент має незабаром відвідати західні стейти, а саме околиці, навіщені посухою.

Секретар внутрішніх справ, Ікес, у своїй промові на радіо атакував републиканського кандидата Ландона за зміну становища в ріжних важних справах. Він старався доказати, що Ландон пробує тепер представляти себе за поступовця, але його рекорд показує, що він назадник. Він закидав теж, що в стейті Канзас, де Ландон є ґубернатором, панує система політичного добичництва, себто побідна партія захоплює для себе всякі посади й користи.

Ґубернатор Ландон у своїй радіовій промові, виголошеній у столиці стейту Канзасу, Топіка, закликав бизнесменів стейту помогти годівцям худоби вратувати череди підчас посухи.

Ландон відбув теж конференцію з лідерами своєї партії. Генрі Кебот Лодж, що думає кандидувати на сенатора зі стейту Месечусетс, запевняв Ландона, що Републиканська Партія певно побідить при виборах.

Джан Гемилтон, голова краєвого комітету Републиканської Партії, почав 12-денний виборчий обїзд краю літаком.

До Топіки заїхав на політичну промову д-р Тавнсенд, автор пляну пенсії на старші роки, й у своїй промові осуджував обі великі партії.

ПОЧИНАЮТЬ „СУД" НАД „НЕПОСЛУШНИМИ" ЮНІЯМИ.

ВАШИНҐТОН. — Виконний уряд Американської Федерації Праці почав розправу проти приналежних до неї юній, що добиваються орґанізування робітників на засаді промислів.

Представники обвинувачених юній на розправу не явились, і виконний уряд Федерації почав переслухання свідків без них. Обвинувачування предложив Джан Фрей, президент департаменту металевих юній; обвинувачення закидує „Комітетові Промислової Орґанізації," на котрого чолі стоїть Джан Луис, голова майнерської юнії, що він веде рух за розбиття федерації юній.

Тимчасом з боку деяких юній та з боку федеральних урядників праці ведеться акція довести до якогось компромісу між воюючими сторонами. Ці заходи покищо не мають ніякого успіху.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ НАФТОВІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА СТВОРЕННЯ „ТРОСТУ".

МЕДИСОН (Висканзин). — Велика лава присяжних суддів місцевого федерального суду постановила поставити на суд представників 23 нафтових підприємств за нарушення федерального закону проти монополів.

Обвинувачення закидує нафтовим підприємствам, що вони змовились унеможливити свобідну конкуренцію та знищити „самостійних" торговців нафти. Між підприємствами, згаданими в обвинуваченню, є Стендард Ойл та Синклер Ойл. Крім підприємств обвинувачення вичисляє промислові журнали. Обвинувачені, каже обвинувачення, знищили вільну конкуренцію в торговлі нафти в 10 західних стейтах.

УРЯД КУПУЄ СИЛЬНІ ЛІТАКОВІ МОТОРИ ДЛЯ БОМБЕРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Повітряний корпус американської армії замовив 150 найдужчих літакових машин для вжитку на літаках, що возять бомби.

Кошт моторів виносить 1,300,000 долярів.

БАТЬКИ Й ДІТИ.

БАЙОН (Ню Джерзі). — 18-літній Доналд Вайтман та 17-літня Ґледис МекНайт, дожидають у вязниці повіту Гудсон у Джерзі Ситі суду за вбивство матери дівчини, пані Гелени МекНайт. Прокураторія каже, що вона має повне признання обох молодих людей, але ще не знає, чи домагатися від великої лави присяжних суддів обвинувачення за вбивство першого чи за вбивство другого ступня.

У місті Коломбія, в Савт Каролайні, арештовано 43-літнього різника Нюта Роджерса під закидом, що він убив свою 18-літню дочку, Лулу. Дівчина згинула в домі своїх родичів від пострілу. Мати дівчини каже, що Роджерс з рушницею в руках „скакав як божевільний" і рушниця йому випалила в руках та поцілила дочку.

СТРАШНИЙ ЧЕРВОНИЙ ТЕРОР.

Британські втікачі з Еспанії розповідають страшні річи про варварства комуністів, що захопили владу по багатьох місцевостях. Кажуть, що вони нападають з червоними відзнаками на церкви, банки, крамниці і все нищать та палять. У деяких місцевостях вимордували всіх священиків і всі монахині.

ГРАБІЖ У ЛЬВОВІ В АМЕРИКАНСЬКІМ СТИЛІ.

У ресторані Фроста при вул. Яблоновських у Львові був Ян Феник, що мешкає при вул. Марка 2. Несподівано приступив до нього якийсь тип, питаючи його, чи не знає він шляху до Винник і просив Феника, щоб показав йому дорогу, за що дістане три золоті. Феник згодився переїхати автом, за що мав ще дістати нагороду. По дорозі згаданий тип разом з шофером гостили Феника пивом та ще якимись напитками так, що заки вони доїхали до Винник, Феник утратив притомність. Тоді згадані типи загарбали Фениковi 300 злотих, що їх він мав при собі. Феника кинули до рова. Феник лежав у рові кілька годин, аж завважили його мешканці Винник і занялись ним. За грабіжниками слід пропав.

ЕМЕРИТИ БОЙКОТУЮТЬ ЖИДІВ.

Поморські емерити на своїм вічу ухвалили бойкот жидів. Причина бойкоту — виступ жидів проти християнського населення та ріжні їхні провокаційні вибрики. Ухвала в справі бокоту перейшла одноголосно.

ДОБУЛИ ДИТИНІ ЦВЯХ З ЛЕГЕНІВ.

18 місяців тому проковтнув малий хлопчина в Австралії трицалевий цвях. Дивним дивом дитина жила півтора року, хоч цвях попав не до шлунка, а дишицею до легенів. Коли австралійські лікарі не хотіли піднятись операції, мати з дитиною відбула 9,000 миль дороги до Ню Йорку, де при помочі відповідної рурки лікарям вдалося добути цвях у сім-минутовій операції.

ПІД ПРАПОРОМ СТАРОДІВОЦТВА.

28. червня вибралися з усіх закутин Англії символічним маршом на Лондон старі панни. Із Бедсфорду до Лондону їхав окремий поїзд, що брав подорозі учасниці цієї дивної прогульки. Чого домагались ті жінки, що не зазнали щастя в подружі, а може й не знали його поза ним? Вони домагалися зміни одного закону, щоб не чекати невеселої старости. Існує в Англії закон, що кожний, хто заробляє менше як 10 фунтів місячно, а що місяця вплачує означену вкладку, то від 65 р. життя має право на пенсію. Вони домагалися своєю демонстрацією, щоб таку пенсію діставати від 55 літ. Найбільший успіх у тій демонстрації мала суфражетка Аллисон, яка подавала точно, скільки гарбузів вона дала чоловікам, щоб залишиться вірною ідеалам стародівоцтва.

НАЙНОВІША ПРОГРАМА МОСКВИ — ДИКІ ПРЕТЕНСІЇ.

Компартія Австрії дістала з Москви такі інструкції: В аґітації серед населення висувати домагання, що їх неможливо заспокоїти, як напр. віддовження всього населення, грошеві підмоги для малоземельних і т. п.; в політичній акції пхатися до всіх леґальних орґанізацій, особливо демократичних, переймати їх кличі та „доповнювати" ті кличі своїми.

ЩО ВАРТ ЕТІОПСЬКИЙ КИЛИМ.

У Лондоні арештували трьох аферистів, що за місяць зуміли обдурити чимало осіб на кілька тисяч фунтів стерлінґів. Вони робили це так: До багатого дому приходив представник фірми з пропозицією, щоб купити килим, привезений з палати неґуса, ограбленої підчас відомих заворушень в Адіс Абабі. Килим коштував 300 фунтів і його залишали на кілька день на пробу. На другий день під той самий дім заїжджало багате авто. Висідав елеґантний добродій і молода гарна жінка; говорили американським акцентом. Це були аматори старовини. Входили до сіней і там звертали між іншим увагу на чудовий килим. Коли навіть хтось не пускав їх до середини, тоді вони просили дозволу оглянути дім з огляду на архітектонічні чи мистецькі його прикмети. Глянувши на етіопський килим, пропонували його купити, кажучи як знавці, що він варт яких 450 фунтів, і виставляли чек на два дні вперед, кажучи, що по килим пришлють. На другий день приходили продавці і діставали готівкою 300 фунтів. Коли власники килима приходили з чеком до банку, виявлялося, що ніякого конта на згадане імя нема. А сам килим не мав великої вартости.

ВАРТА БУТИ МАЛИМ...

Але в Китаї. Бо на китайських залізницях ціни білетів не залежать від віку, але від росту. А саме діти до 75 центиметрів зовсім не платять білету. Від 75 —130 цм. платять половину. Діти від 130 цм. вгору без огляду на вік платять цілий білет. Очевидна річ, що кожний китайський кондуктор має обовязково в кишені центиметрову поділку.

СТРАШНІ ЗНУЩАННЯ РУМУНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

Ми писали свого часу про страшні знущання румунської жандармерії, що заарештувала кільканацять селян у підозрінні, що вони пачкували від большевиків зброю, й щоб дістати від них окуп, страшно їх катували, а потім тим, що не зложили окупу, повиколювано очі, попалено ноги, та вкінці постріляно їх у плені, щоб потім виказати, начеб вязні втікали. Суд над жандармами скінчився звільненням їх усіх від вини.

ГЕРОЇЧНИЙ УЧИНОК.

В останніх кількох днях на Бистриці в Станиславові 22-літній технік Борис урятував від затонення 6 осіб.

30-ЦЕНТИМЕТРОВА ҐРАНАТА ВИБУХЛА В РУКАХ.

Коло Ґориції (Ґерц), що тепер належить до Італії, пять збирачів старих воєнних матеріялів знайшли невибухлу, до половини зариту в землю, 30-центиметрову ґранату. Видобували її на верх якось так незручно, що ґраната вибухла і з усіх пятьох збирачів нікого на місці не лишила. Селяни, що збіглися на гук вибуху, знайшли в віддалі кількасот кроків від місця вибуху кілька шматків людського тіла.

ҐІМНАЗІЙНИЙ УЧИТЕЛЬ УКРАВ КАПЕЛЮХ.

На головнім зазізничім двірці в Познані Станислав Новачек, чекаючи на поїзд, здрімався. З того скористав злодій та вкрав йому капелюх. Люди злодія зловили та віддали його в руки поліції. Виявилося, що цим злодієм був ґімназійний учитель Стефан Масальський.

ГРОШІ В ОБІГУ.

На запит канадійського посла Мекґіра уряд виявив у парляменті, що від 1858 року, себто від часу, як Канада має власну монетарню, вичеканено канадійських металевих грошей на загальну суму $45,251,902. Скільки є їх в обігу, того уряд ніколи не буде знати. Дня 1. січня 1936 р. було в обігу банкнотів на суму $99,677,277, у випусках від $1 до $5,000. Від 1914 до 1930 р. домінія заплатила від державного довгу $2,293,902,691 відсотків.

ЯК РОСТУТЬ ГРОШІ В БАНКУ.

Найстарша вкладка ощадности у Злучених Державах походить з 1819 року, коли один батько вложив до банку $10 для свого новонародженого сина. У пізніших роках вложено ще $5. Пізніше вже не вкладали нічого. З дитини виріс старець, однак ані він, ні його діти і внуки грошей не витягали з пошани і вдячности до предка. Нині, по 117 роках, з відсотків виросла сума $3,476.63.

ПРИГОДИ З МЕДВЕДЯМИ.

Біля Су Сент Марі в Онтеріо Сем Немец здержав своє авто на шляху в лісі. З ліса вийшов великий чорний медвідь, котрий почав за Немцем гонити кругом авта. Втративши терпеливість, Немец ухопив за сокиру, що лежала в авті, та одним розмахом розлупив лепету медведя, якого привіз на показ своїм приятелям.

Пригоду з медведем мав і 15-літній Кенет Кілейз з Доддей, Онт., недалеко і славних літнищ у Мускока Лейк. Перепливав він разом зо своєю 11-літньою сестрою озеро невеликим човном. Побачивши недалеко чорну точку, що плила ліниво озером, він підплив своїм човном ближче і побачив, що це медвідь. Медвідь кинувся до човна й хотів улізти в нього. Але коли медвідь ухопився човна, Кенет узяв залізну штабу, тарахнув медведя по голові й убив його тай привіз до міста. Медвідь міг перевернути човен і так нотопити Кенета і його сестру, що були тоді одну милю від берега.

ДАЛІ ЗАВОДЯТЬ ПАНЩИНУ У ПОЛЬЩІ

ЛЬВІВ. — Кореспондент львівського „Нового Часу" доносить, що по ріжних місцевостях польські власники великих маєтків у нечуваний спосіб використовують у часі жнив селянських робітників. В Зубенському і Лупкові, на Лемківщині, польські пани змушують селян жати за 26-тий сніп, а крім того шість днів на 24 працювати зовсім даром. А на фільварку Богуслава Гординського в Пядиках панські гайдуки змушували українських селян працювати за 50 ґрошів (9 центів) денно і харч. На роботі їх побивали нагаями і давали як харч зігнилу фасолю.

ХТО „ГОСПОДАРИТЬ" В ЕСПАНІЇ?

ЛОНДОН. — Лондонський часопис „Сондей Кроникл" доносить, що до Еспанії приїхав бувший голова комуністичного уряду в Угорщині, Беля Кун, щоб своїм особистим досвідом помагати еспанським комуністам у боротьбі з еспанськими фашистами. Журналіст Ладислав Фарґо твердить, що він має незбиті докази, що нинішній еспанський уряд дістає від большевиків поважні матеріяльні підмоги, ґазоліну, літаки й інші воєнні матеріяли.

БОЛЬШЕВИКИ КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРИ.

МОСКВА. — Большевики зарядили на Червоному Сквері велику демонстрацію, на яку зігнали біля 100,000 осіб. Демонстрація ця мала виявити свої симпатії для соціялістичного уряду Еспанії й видати осуд еспанським фашистам, що підняли революцію проти правного уряду. У звязку з цею новикою кореспондент нюйорського „Таймсу" Гаролд Дені, каже, що ця московська демонстрація нагадує новинку про „чоловіка, що вкусив пса". „Бо це — каже Дені — перший раз в історії большевики стають отверто проти революції й обороняють правний буржуазний уряд". На цій демонстрації большевицькі комісарі рішили обложити податками совєтське населення, щоб зібрати 200,000,000 рублів на поміч еспанській контрреволюції.

АМЕРИКАНСЬКИЙ МУРИН ПЕРЕМОЖЦЕМ.

БЕРЛІН. — Американський мурин Овен, що враз з іншими американськими змагунами бере участь в олімпійських ігрищах у Берліні, здобув світовий рекорд у бігу на 100 метрів. Цю віддаль він перебіг немов куля в 10 секундах. Німець Гайн того дня здобув світовий рекорд в киненню молотом.

ЗНОВ РОЗРУХИ У ФРАНЦІЇ.

МАРСЕЛЬ (Франція). — Французькі робітники повивертали який тузин електричних трамваїв, як протест проти підвишки ціни перевозу. Ці вчинки французькі робітники робили „розважно" і в „повному порядку", попросивши наперед усіх пасажирів, щоб вийшли з трамваю.

ЗАЧИНАЮТЬ ДБАТИ І ПРО НАЙМЕНШОГО БРАТА.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" у статті „Світла і тіни жнив" взиває українське громадянство занятися долею нещасних форналів, що працюють по панських дворах як панщизняні раби. Адже подавляюча більшість тих форналів це сини українського народу. А далі треба рятувати і національну душу тих форналів. У звязку з тим читаємо ось що: „Нам мусить залежати на тому, щоб душі українських робітників були українські, тому опіка над працею і матеріяльними середниками мусять бути в наших руках". Робітники, яких доля загнала в панський двір, мусять почувати себе членами великої спільноти — Української Нації. Вони не є щось гірше, щось менш вартне. Всі ми однаково бідні, обдерті".

В такий сам спосіб дораджують нашому громадянству відноситися і до тих наших братів лемків, що приїжджають з Лемківщини на роботи до панських дворів у Східній Галичині. І їх треба стрічати тепло і радо.

ДУХОВЕНСТВО Й ОПІКА НАД РОБІТНИКОМ.

ЛЬВІВ. — У звязку з надходячими жнивами багато українських селян з. підгірських околиць подається в доли за роботою. Виділ Філії Т-ва „Просвіти" в Белзі видав відозву до духовенства, щоб воно занялося тими робітниками. У тій відозві між іншим говориться таке: „Філія Т-ва „Просвіти" припоручила своїм клітинам-читальням і їх членам, які під оглядом релігійним і національним є більше вироблені, щоб вони старалися пізнати тих наших найбідніших, щоби з ними яко мога частіше стрічалися, товаришували, співчували з їх недолею, щоб на них так впливали, щоб вони відчули тепло наших сердець, щоб знали, що ми всі сини одної Церкви й одного народу. З тимсамим проханням звертаємося до Вас, як душпастирів тої пастви, що, хоч коротко, перебуває у Вашій парохії".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Ente.. d as d Class Mail Matter at the Post Office of Jerasy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УГОДОВІ „УСПІХИ"

Появився в старокраєвій пресі комунікат з нарад Української Парляментарної Репрезентації (У.П.Р.), на яких обговорювано теперішнє політичне становище українського народу в Польщі. Нарадами проводив голова У.П.Р., В. Мудрий, який зложив обширний звіт з усієї дотеперішньої праці У.П.Р. Звіт цей важний вже з цього боку, бо саме В. Мудрий являється чи не найголовнішим представником нового угодового курсу, себто цеї „реальної" політики, яка виходить із заложення, що з польським урядом треба дійти до згоди, та що така згода є дійсно можлива. Якіж тепер є висліди з цеї політики п. Мудрого і йому подібних? Відповімо їх власними словами.

Отже в звіті й у дискусіях стверджено, як це подає офіційний комунікат, що польська політика на українських землях далі позбавлена всяких елементів суцільности і пляновости. Далі панує в польській урядовій адміністрації на українських землях повне безладдя в трактуванні українського національного життя і його потреб. Далі ведеться та сама протиукраїнська політика на шкільному і господарському відтинку, а на земельному ще й загострилась. Далі підтримується і переводиться кольонізацію на найбільш перелюднених галицько-українських землях. Далі не затверджується контрактів купна землі для місцевого українського населення. І далі не змінено протиукраїнського шкільного закону Ґрабського-Тугута. А погіршилося положення українського народу ще тим, що польський закон про охорону границь уже тепер використовують на цілковите знищення українського життя в прикордонній смузі. Москвофільство дістало нову опору в польськім уряді, й то головно на Лемківщині. Положення таке, що навіть двомовні написи на самоуправних установах на українських землях годі переперти!

Ось такі річи ствердили наші посли до варшавського сойму і сенату, що йшли до виборів під кличем „угоди" з польським урядом. І ще додали, що У. П. Р. старалась у Варшаві інтервенювати на ріжні лади в справі заспокоєння найнеобхідніших потреб українського національного життя. Але з усіх тих справ не поладнано досі ні одної дійсно поважної справи, а тільки полагоджено деякі, цілком незначні.

Комунікат кінчиться закликом до українського громадянства до дальшої зміцненої праці на всіх відтинках українського зорганізованого життя. Думаємо, що це останнє слово — найрозумніше. І думаємо далі, що з цього самого комунікату У.П.Р. повинен відчути і найбільш наївний угодовець, що шкода витрати часу на поїздки до Варшави, бо краще сидіти на рідній землі й робити дійсно реальну роботу, оперту на власних силах.

О. С.

ФІНАНСОВІ КЛОПОТИ СОВЕТІВ

Попередно я писав про фінансове виголоджування совєтської держави, яко систематично управляють селяни СССР.

Тепер маємо нове підтвердження скрутного стану большевицьких фінансів, а також приклад тої чисто шахрайської безцеремоніяльности, з якою большевики тому скрутному станові намагаються зарадити.

Уряд СССР зарядив підписку на нову позичку. Отже робітники і селяни, які самі не мають що до рота вложити, віддають — у формі примусової позички — „дорогому і великому Сталінові" — свій **три-тижневий зарібок,** а часом і більше. Певно, що позичка є примусова, бо від неї не може відмовитися жадний совєтський „горожаянин", що є в повній залежності від большевицької партії і бюрократичної машини. Досі совєтські позички розписувалися на 10%, в 1935 — на 8%. Остання позичка — **нестиме лише 4%**. Досі всі позички були десятьлітні, та остання є **двацятьлітня.**

Більше того! Совєтська держава, випускаючи нову позичку, переводить рівночасно **конверзію всіх дотеперішніх.** Але не таку конверзацію, яку знають „буржуазні країни з гнилої Европи й Америки": бо там конверзія — добровільна. В Совєтах — обоваязкова, примусова. Отже всі дотеперішні позички на загальну суму 15-тьох міліярдів рублів, підлягають конверзії. Стягаються в одну позичку. Але та позичка буде вже не — як конвертовані — 10 — чи 8-процентова, а лише 4-процентова. А повернення наступить теж не за 10 — як досі, — а за 20 літ.

Іншими словами субскрибенти дотеперішніх позичок **тратять більш як половину свого дотеперішнього доходу від своїх облігацій.** Але в числах — **близько один міліярд** рублів річно.

Щож вони зискують від нової 4-міліярдової позички? Проблематичні відсотки, що виноситимуть 160 міліонів річно. А що субскрибенти нової і старих позичок — в умовинах совєтської дійсности — майже ті самі, то вони не лише нічого не зискають на новій позичці, **але стратять іще до 840 міліонів!**

А держава? Держава **отримає 4 міліярди** нових грошей, а відсотків за них **платитиме вдвоє менше, ніж досі.**

На що піде позичка? На якусь велитенську „пятилітку", на індустріялізацію, колєктивізацію? Ні, просто **на латання дір у буджеті.** Бо за буджетовим прелімінарем **дефіцит виносить 9 міліярдів рублів.** Отже, 4-міліярдова позичка **залатає дефіцит лише на половину.** 5 міліярдів рублів дефіциту лишаться непокриті.

Тою позичкою уряд СССР сягає вже не по доходи населення, ні по його збереження — бо таких совєтський горожанин не має. Він просто експропріює частину щоденного зарібку горожанина, буквально видираючи йому з голодних уст кусник хліба. Відрахувавши 10 тижнів свят, совєтське населення працює 42 тижні. З того в формі примусової позички забирає держава рівновартник 3 тижнів праці, цебто 1/14-ту. А приймаючи під увагу, нелюдську довгість праці в СССР, можна сміло сказати, що, або совєтський горожанин тратить у формі „позички" одну годину денно своєї праці, або, щоб затримати той самий мізерний „стандард оф лайф", мусить одну годину більше денно працювати...

Коли подумати, що цю позичку Совєти затягають не на якусь надзвичайну ціль, а на залатання половини лише буджетового дефіциту, — то стане ясним ціле катастрофальне фінансове положення СССР.

Якіж пересічні заходи лишаться йому вразі, наприклад, війни?

Не дурно Літвінови — пацифісти!

ПОЛЬОНІЗАЦІЯ, А НЕ НОРМАЛІЗАЦІЯ

„Діло" пише, що знову піднесено балачки про „нормалізацію польсько - українських відносин". Річ ясна, що дотеперішня практика повинна нас навчити вже одного: щоб у такі спроби не вірити і на них не покладати ніяких надій та про це виразно нашому загалові говорити й писати. Бож кожний день доказує, що Польща не змагає до упорядкування відносин на українських землях під Польщею в такий спосіб, щоб український нарід міг там далі жити і розвиватися як український. Вона свідомо змагає до спольонізування цього народу. І це зветься в Польщі „нормалізацією" відносин на тих землях. Бо якби польський уряд думав про сяку-таку нормалізацію, то не переслідував би принаймні українського культурного життя, українських шкіл і українських учителів. А що так не є, вистарчає послухати того, що пише „Діло", коли згадує про ту нещасну нормалізацію. А читаємо в нім таке:

„Згадаймо хочби без ніякої вини українського громадянства скасовану в 1930 р. українську державну ґімназію в Тернополі. Привернути ту одиноку на ціле Поділля українську державну ґімназію, бодай у такому вигляді і стані, як її ліквідували — це був би акт простої справедливости. А всеж довголітній львівський куратор п. Ґадомський зумів ту просту та ясну справу так затемнити, що з української ґімназії зробив якусь причіпку до польської ґімназії. Ясно, що таке вирішення справи не тільки нічого не направило, але й загострило настрої. Тому не дивуватися, що у витворених п. куратором Ґадомським обставинах ані одна українська дитина не вписалася до т. зв. української державної паралельки при польській ґімназії в Тернополі. Одночасно до І. кляси приватної ґімназії Рідної Школи в Тернополі вписалось і здало поверх сто дітей! Характеристичне для тамошніх відносин, що при вступному іспиті до І. кляси рідношкільної ґімназії був приявний відпоручник Кураторії Л. Ш. О., наче при матурі. Не зупиняючись довше над цією справою, треба тільки ствердити, що такий шлях до нормалізації відносин зовсім невідповідний.

„Справа українського державного народнього шкільництва в Польщі — це найболючіша рана нашого народу. Пригадуємо, що з загального числа 3,662 українських шкіл на наших землях по цей і по той бік „сокальського кордону" на підставі даних офіціяльного міністеріяльного шематизму за 1930—31 шкільний рік залишилося ледви 134 українських народніх шкіл (новішого офіціяльного шематизму нема!). Решту українських шкіл перемінено на польські або утраквістичні, що на одно виходить. Становище п. куратора Ґадомського до масового законного плебісциту, за українську мову навчання (протизаконне його доручення приймати декляраціі за українську мову навчання „на вагу", а опісля відмовні вирішення, суперечні із присудом Найвищого Адміністраційного Трибуналу) загально відоме. У висліді наш нарід у Польщі, поза невеличкою зрештою скількістю — фактично не має вже українських шкіл. Привернути українські школи, очевидно з українським учительством, це такеамо акт простої справедливости, як привернути українську державну ґімназію в Тернополі. Це одна з найважніших справ, що, полагоджена справедливо, може дійсно причинитися до нормалізації відносин!

„Та на це навіть не заноситься, якщо зважити, що у п. куратора Ґадомського донині не можна добитися концесії на одну приватну народню школу найнижчого ступня в Космачі - Плаюц, хоча там вже від 1932 р. є прегарний власний рідношкільний будинок, урядово признаний за зовсім відповідний для шкільних цілей, хоча та школа має все нове уладження, шкільне приладдя, бібліотеку для учнів і вчителів тощо. Численні інтервенції у цій справі залишились без успіху. Мало того: рідношкільних учителів, що згідно зі ст. 9. шкільного закону з 11. березня 1932 р. вчили в Космачі дітей дома — покарали арештом. І на цьому ще не кінець: До часу проголошення „нормалізації" було в державній школі в Космачі кілька учительських сил української народности. Одначе в минулому шкільному році всіх їх звідтам забрали і дали учительські сили польської народности. Очевидно — ці факти наводимо тільки прикладово, для характеристики відносин у ділянці шкільництва.

„Ще гірше представляється справа на Холмщині і на Поліссі, де українські діти мусять учитися лише в чисто польській, навіть не утраквістичній школі. Також релігію православні священики примушені викладати по польськи.

На Волині утраквістичні школи дедалі перемінюють на чисто польські і то по чисто українських селах, без ніякої домішки польського елементу. Зате просто ніодна польська дитина польських кольоністів не вчиться навіть в утраквістичній школі, тільки має запевнену науку в чисто польській школі. Як подає орган волинського воєвідства „Волинь", в найближчому шкільному році створять 62 нові учительські етати у школах на Волині виключно для дітей польських кольоністів. Таким чином усі їх діти у 100 проц. будуть учитися у чисто польських, переважно високо зорґанізованих школах.

„Та на цьому не кінець. Як повідомляє польська преса, у звязку з етатом 2,000 нових учительських посад у Польщі 300 учителів - поляків з Познанщини дістануть від 1. вересня посади на Волині й Поліссі. А чи буде там місце для учителів - українців?

„Про відому реґіональну політику на Лемківщині з лемківськими буквами і т. д. згадуємо тут тільки мимоходом".

Антін Чехов.

МАСКА

Товариський клюб в Ікс уладив на добродійні ціли маскараду, яку місцеві пані назвали теж парубоцьким балем.

Була північ. Панове з інтеліґенції, що не брали участи в танцях — а таких було майже з пять — переглядали часописи в читальні. Там царила тишина. Лише зза дверей доходили звуки музики, брязкіт скла та відголос кроків служби, що вешталася сюди й туди.

Нараз хтось, наче з печі, відізвався низьким, здавленим головом:

— Тут нам буде вигідніше! Пакуймося. Далі, діти.

Двері відчинилися і ввійшов грубий, низький добродій у масці, переодягнений за візника, у халаті та капелюсі з павиними перами. За ним увійшли дві також замасковані жіночки, а послугач приніс на таці пукату фляшку, три фляшки червоного вина та чарки.

— Тут нам буде холодніше — відзивається візник. — Поклади-но тацу на стіл... Сідайтеж, мої мамзелі! „Же ву прі а ля трімонтран!" А ви, панове, зробіть нам місце. Тут не для вас... І скинув зі стола кілька часописів.

— Тут постав тацу. А ви, панове, заберіться, кажу. Не пора тепер на часописи і політику. Дайте з тим спокій.

— Я просив би вас поводитися трохи тихіше— каже один із інтеліґентів. — То читальня, а не буфет. Тут не місце для тих що пють.

— Чомуж не місце? Чи стіл кривий? чи може стеля завалиться? А то знамените! Та нема що говорити. Дайте собі спокій з ґазетами. Досить уже того читання! Виж і так уже дуже мудрі, навіщож псувати очі? А зрештою я собі того не бажаю і кінець!

Послугач поклав тацу та із серветкою на рамені жде біля дверей. Маски відразу забираються до червоного.

Як то може бути, що вони такі ніби мудрі, а волять ґазети, ніж такий напиток — каже візник і наливає собі лікеру. — Та я гадаю, мої поважні панове, що ви лише тому читаєте, бо нема нагоди випити. Може неправда? Ха, ха, ха! Читають! Ну, щож там пишуть? Що там стоїть у тих твоїх ґазетах? Ха, ха, ха, кинь їх до чорта! Ще тобі приснятьтся. Краще випий з нами!

Тут пан із павиними перами підвівся та вирвав часопис із рук панові в окулярах. Цей поблід, потім зачервонівся, здивовано глядів на товаришів, а ті знову на нього.

— Ви забуваєтеся! вибухнув нарешті. — Ви з читальні робите коршму... Ви собі забагато позволяєте, коли важитеся комусь виривати ґазету з руки... Я того не стерплю. Не знаєш хіба з ким маєш до діла, мій любий пане. Я Жестяків, директор...

— Е, я свищу на те, що ти Жестяків! А з твоєї ґазети я собі стільки роблю...

І схопив часопис та подер її на шматки.

— А то що? — питається здивований Жестяків. — Панове, це нечуване... це... це... щось надзвичайне...

— А, ґніваємося — глузує собі візник. — Ах, як я боюся!... Аж ноги дріжуть мені. Так, так, поважані панове... Та жарти на бік... Я зовсім не маю охоти починати з вами дебати. А що мені захотілося лишитися тут з моїми мамзелями сам на сам і тут собі з ними забавитися, тому прошу нам не перешкаджати та забратися. Прошу! Далі, пане Белебухин! Виходіть, до сто чортів! Тут не поможуть зїжені вуси... Коли кажу: виходити, то значить: виходити! Далі, мерщій; Бо ще вам дістанеться...

— Щож це знову?— питається суддя Белебухин, червоний по вуха.— Не розумію. Якийсь влізливець.

— Хто влізливець?! — крикнув пан із павиними перами та так сильно вдарив пястуком об стіл, що аж чарки на таці підскочили. — До кого це ти говориш? Що я в масці, то вже тобі здається, що зожеш ображувати? Смаркач! Забирайся мені, поки ти цілий! Директоре банку, марш відсіля по доброму! Всі забирайтеся мені! Щоб ні один драб тут не остався! Нумо! Вйо, до сто чортів!

— Га, тепер побачимо — відзивається Жестяків, якому аж очи зайшли сльозою з обурення. — Я вас навчу розуму. Гей, попросити мені тут когось із господарів!

Незабаром увіходить невеличкий, рудий добродій з кокардкою на грудях, а ледве дихає, так натанцювався.

— Прошу вас, пане, вийти відси — починає. — Тут не пється. На те маємо буфет.

— А ти відкіля тут узявся? — питається візник. — Таж я тебе не кликав.

— Прошу не тикати мені. Будь ласка вийти.

— Який мені чудовий пасажир! Даю тобі хвилину часу. Як господар маєш вивести цих панів попід руку. Мої мамзелі не люблять присутности інших... Вони тим вяжуться... А я плачу й за мої гроші маю право вимагати, щоби поводилися свобідно.

— Видно цей бовван думає, що він у хліві — скрикнув Жестяків. — Треба покликати комісаря.

Незабаром приходить і комісар.

— Прошу вийти відси — заскреґотав пронизуючи візника ґрізним зором і наїжуючи фарбовані вуси.

— Ах, якжеж злякав мене — сміється вдоволений візник. — Дуже злякав! Вуси наче в кота, очі витріщив... Ха, ха, ха...

— Прошу не мудрувати! — на все горло скрикнув дріжучий з гніву комісар. — Геть відсіля, бо прикажу вивести!

У ч и т а л ь н і зчинився гамір. Комісар, червоний по вуха, кричав і тупав, кричав Жестяків, кричав Белебухин — кричали всі. А зпоміж усіх визначався голос візника. Зчинилася страшна метушня. Перервали танці, всі з салі стали тиснутися до читальні.

Комісар, для більшої поваги своєї влади, прикликав усіх поліцаїв, що були в будинку та розсівся списувати протокол.

— Пиши, пиши, — приговорює візник і показує пальцем на папір. — Що тепер зі мною буде? Бідний я, бідненька моя головонька! Завіщож це хочете погубляти мене, сироту? Ха, ха, ха! Щож? Вже покінчений протокол? Вже всі підписалилися? А тепер дивіть!... Раз... два і... три!

Тут візник нараз зірвав маску з лиця тай дивиться, любується враженням, яке воно зробило. Впав на крісло та сміється, вдоволений із себе. А враження було надзвичайне. Всі потратили голови й поблідли, придуркувато поглядають один на одного, а цей то той чіхається поза вухом. Комісар скрикнув, як цей, що зробив велику дурницю. Бо виявилося, що під маскою скривався Пятигорів, добре відомий у місті промисловець-міліонер, великий завадіяка, одначе також щедрий добродій — як про це нераз згадував місцевий часопис — не жалів грошей на освітні ціли.

— Щож? вийдете тетепер, чи ні? — перший Пятигорів перебиває мовчанку.

Інтеліґенти без словечка, навшпиньки вийшли, а Пятигорів замкнув за ними двері.

— Ти знав хто то — докоряє півголосом комісар послугачеві та шарпає його за рукав. — Чому ти мовчав?

— Заборонили мені говорити.

— Заборонили, заборонили! Як тебе, драбе, замкну на цілий місяць, то будеш знати: що заборонили! Геть мені з очей! А ви також гарно списалися — звертається до інтеліґентів. — Було защо п і д н і м а т и такий бешкет. Не могли ви вийти на десять хвилин? А тепер будете їсти, що самі наварили. Ой, панове! Далебі, воно мені зовсім не подобається.

Інтеліґенти, з похнюпленими носами, пригноблені, перешіптувалися по к у т к а х, передбачували щось н е д о б р е. Жінки їх, як побачили, що Пятигорів „образився", також зніяковіли. Танки перервали та стали збиратися до дому.

Щойно за дві години Пятигорів вийшов із читальні, пяний як ніч. Сів біля самої орхестри та став голосно хропіти.

— Музика перестати! — приказують господарі. — Пст! Пятигорів спить...

— Може пана відвезти до дому? — питається його Белебухин, нахилившися до вуха.

— Гм?... Що?... А, то ти... Чого хочеш?

— Я хотів би вас відвезти до дому... Пора вже...

— А так... Я хочу до дому... Вже до дому... так... Відвези мене...

Белебухин урадуваний береться піднімати його. Поспішили йому на поміч інші інтеліґенти та з усміхом задоволення, взявши міліонера під руки, обережно повели його до карити.

— Лише артист, ґеній може так усіх вивести в поле — весело говорив Жестяків, підсаджуючи його на ступінь. — Вірте мені, пане, я очарувався... Ще досі не можу здержатися від сміху... ха, ха, ха! Я ніколи так не насміявся в ніякому театрі... Дуже комічне... На все життя останеться мені в памяті сьогоднішній вечір!...

Як інтеліґенти виправили Пятигорова, т р о х и вспокоїлися та знову були в веселому настрою.

— Руку подав мені на прощання, — хвалився вдоволений Жестяків. — Це значить, що не має до мене жалю.

— Дав би це Бог! — зітхнув комісар. — Правда, що гільтай, підляка, одначе добродій... Тому годі!...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

МАНЕРИ Й МОРАЛЬ.

У Вчительській Колеґії при Колюмбійськім університеті в Ню Йорку справлено минулої суботи обід 500 учителям, що ходять у тій колеґії на літні курси. Обід дістав у місцевих газетах незвичайно великий розголос, але не тим, що на ньому були надзвичайні гості або їли надзвичайні страви аби побилися якісь достойні гості на кулаки, а тому, що учасники обіду їли мясо без вилок.

Подаючи новинку про цю подію, „Ню Йорк Таймс" додає: „Не було ніяких нещасливих випадків".

Зовсім слушне закінчення: багатьом людям здається, що не можна сказати про селян нічого страшнішого, як те, що вони не вживають при їдженню вилок. Учителям з Учительської Колеґії при Колюмбійськім університеті можна погратулювати, що вони своїм поступком пригадали, що справа манер при столі не є справою моралі та що нарушення цих манер не потягає за собою ніяких страшних наслідків.

„ПЯТИЛІТКА" ПРОТИ БОРОДИ?

Коли американські вчителі вияснюють нам справу манер при їдженню, з Москви доносять, що большевики московської републики збираються до нової ударної кампанії.

Цим разом має це бути кампанія проти бороди. Кампанію мають вести на всі застави, чи пак усею силою пари. Заводять уже нові голярні, збільшують число крісел по голярнях, збільшують число голярів, будуть певно писати горячі статті проти бороди.

Стане відай у Росії голене обличчя признакою комуністичної чесноти...

ІСТОРІЯ БОРОДИ.

І так знову повторяється історія. Почав війну проти бороди цар російський деспот, цар Петро Перший, званий москалями Великим. На цього царя вид бородатих москалів робив враження дикарства. Через те він і повів завзяту кампанію за стриження бород.

Не зважаючи на деспотичне завзяття, з яким ведено цю кампанію, вона не повелася. В обороні бороди піднялі боротьбу московські церковники, вживаючи при тому, як це є загальним звичаєм у духовників, релігійного арґументу: мовляв, хто стриже бороду, той виступає проти волі божої; якби Бог хотів, щоби люди ходили без бороди, то Він був би не дав чоловікові заросту на обличчі.

Боротьба скінчилася тим, що кампанія зійшла ні на що. По царю Петрі з голеним обличчям прийшли царі, що мали бороди як мітли.

Чим скінчиться нова боротьба проти бороди?

ЩО МОЖЕ ПРИКАЗ.

Цар Петро Перший підчас свого побуту в західніх европейських краях почув дуже болючо культурну відсталість своїх підданих. Він нераз думав собі, якою великою силою розпоряджав би він, якби москалі були таким поступовим народом, як наприклад голяндці. Він постановив їх цивілізувати. Як це було тоді в загальнім звичаю, думав їх цивілізувати силою, своєю диктаторською владою.

Його кампанія проти бороди — замітна справа. Замітна тому, що, як звісно всякій думаючій людині, в бороді чи в безбороддю нема властиво ні цивілізації, ні поступу, ні освіти, ні культури. Звернути при цивілізаційнім поході увагу на бороду, значить стільки, що звести справу з основних річей на побічні, маловажні, формальні.

Невдача цеї кампанії подвійно цікава: ця невдача показує, які наслідки має накидування народові реформ зверха, силою, приказом. Невже силою навіть бороди не можна зреформувати?

ПАНСЬКІ МАНЕРИ.

Критиаували фільмові критики недавно одну американськеу фільму, в котрій виведено якусь княжну, головно за те, що ця княжна не поводилася так, як княжни поводяться. Один з критиків наводив на доказ своїх тверджень одно речення з уст княжни, в котрім княжна в гніві на жінку сказала щось менше-більше так: „Але я хотіла би дати їй раз по зубах!"

Виходило би, що для княжни поводитися так є неприродньо.

Тимчасом Дейзі, княжна Плесу, у своїй книжці „Що я полишила несказаним", що недавно появилася англійською мовою, каже, що ґраф Алфі Кларі, один з австрійської шляхти „найвищого роду", писав до княжни Плесу по замаху на австрійського наслідника престола в Сараєві так: „Як побачиш сербського князя Павла, то прошу тебе, плюнь йому від мене в лице!".

Отже чи знають американські фільмові критики европейську аристократію такою, якою вона є в природі, чи вони може лише судять аристократію звичайними в Америці поглядами про поведінку аристократії, які з поведінкою аристократії у природі не мають нічого спільного?

ЩО ГІРШЕ?

Ця княжна з Плесу докидає нам причинок і до пекучого (в Росії) питання бороди, коли вона пише про бельгійського короля Леопольда Другого:

„Він мав бороду та, що ще гірше, довгі нігті". Вона додає, що має на думці його нігті на пальцях рук, бо „на щастя, його нігтів на ногах я не бачила".

Отже за це вона не любить короля Леопольда, що він носив довгу бороду й довгі нігті. Яку там політику провадив цей король, як він визискував свеє становище для добуття великого приватного маєтку, як він потім розправлявся жорстоко з муринськими повстанцями, це все, на думку княжни Плесу, маловажні справи в порівнанню з бородою й нігтями.

Писав один критик про цю книжку, що вона цікава тим, що спирається на розумінні вартостей зперед пятесятьох літ. Вона може мати навіть певну вагу, як студія над розумінням ваги ріжних річей у тої кляси, що панувала в Европі пів століття тому.

Та чи справді це тільки пережитки? Чи справді це манери кляси, що нині втратила вже всюди політичний вплив? Чи не перейшли поняття про вагу нігтів і бороди на кляси, які давніше вважали ці справи дрібницями, що не заслугують на глибшу застанову?

ДО АМЕРИКАНСЬКИХ ПРИХИЛЬНИКІВ ЛЕМКІВЩИНИ.

Як уже була про це згадка в краєвих українських часописах, відбулося недавно в одній дуже гарній закутині нашої забутої Лемківщини незвичайно важне церковно-національне свято. А саме 31. травня ц. р. в селі **Красна**, що лежить на самій границі коросянського й ряшівського повіту, посвячено угольний камінь під будову одноповерхового **Українського Народнього Дому**, в якім крім театральної салі на 500 осіб знайдуть приміщення ріжні місцеві культурно - освітні та економічні установи.

Упродовж червня поступала праця коло будови швидко вперед. За гроші, що їх зібрали й прислали досі місцевому Будівельному Комітетові свідомі національно односельчани в Америці, здреновано й осушено будівельну площу, положену в сусідстві гарної мурованої церкви, та виведено мури будинку вже під дах.

З огляду на те, що на викінчення цієї національної твердині, якої ціллю є піднести культурно, освітно та економічно не тільки місцеве населення але й сусідні українські села, потрібно ще кілька тисяч злотих, місцевий Будівельний Комітет звертається з горячим проханням до усіх земляків в Америці допомогти йому негайно грошевими жертвами в цьому такому важному ділі. Хай кожний, кому лежить на серці двигнення з занепаду нашої загроженої Лемківщини доложить свою цеголку до будови нашого Народнього Дому, а імена всіх жертводавців запишуться золотими буквами не тільки в памятковій книзі, але у й вдячних серцях теперішнього населення і грядучих поколінь наших західних окраїн.

Складаючи щиру подяку всім дотеперішнім жертводавцям, просимо дальші жертви слати до Обєднання або на адресу: О. Михайло Гайдук, Красна, почта Венглювка, повіт Коросно.

Красна в липні 1936 р.

За місцевий Будівельний Комітет:

Д-р Юліян Налисник, голова; **о. Михайло Гайдук**, заст.-голови; **д-р Іван Зілинський**, голова ревізійної комісії.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Іван Дишевський, Вест Істон, Па. — Календар за 1906 рік одержали. Спасибі.

ЗАМАХ НА АНҐЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ.

Пару тижнів тому в часі одної паради, в якій виступав молодий анґлійський король Едвард, підійшов до короля 34-літній журналіст Ендру Мек Мегон й добув з кишені револьвер.

Та в тому моменті поліцай витрутив йому револьвер з руки й Мек Мегона арештували. Тепер відбувається над ним суд. Він говорить, що зовсім не думав убивати короля, що хотів сам поповнити самогубство, перед королем, як протест проти існуючих несправедливих відносин. В його зізнаннях є певна доза щирости. Він подрібно розповідає всі духові переживання, які вказують на його терпіння й почуття оправданої, чи неоправданої, соціяльної кривди.

Ледви чи вдасться судові колинебудь ствердити правдивий намір обвинуваченого. Може він сам не знав, що хотів зробити? Люди, що їм душа накипіла хоробливим жалем до світла, нераз поповнюють дивні вчинки. Передівсім вони шукають персоніфікації своїх кривд. Опісля плянують пімсту. Одначе часто в останнім моменті замісць до вибраної жертви стріляють до себе. А іншим разом, плянуючи вбити себе, звертають дуло до другого. Покищо суд закидає замаховцеві такі речі: „Підносив у присутності короля зброю в ціли заколочення публичного спокою; підносив у присутності короля зброю, щоб його збентежити; мав при собі зброю з ціллю позбавити когось життя".

Тим учинком усе анґлійське населення огірчене. Впродовж кількадесятьох літ королі свободно обертались по вулицях і нікому навіть на думку не впало, що можуть бути особи, що хотіли би позбавити короля життя. Король в Анґлії справді не має великої влади, одначе він уважається моральним зверхником над тими, що мають виконувати владу. Вбогі анґлійські верстви люблять навіть більше свого короля, ніж багаті.

Зневага.

— Як зветься ваш пес?
— Кацап.
— За щож ви так тяжко зневажаєте бідного собаку?!

Перепинка не там, де треба.

На стацію прийшов Іван на голові, мав шапку на ногах, камаші на собі, довгий плащ у зубах, цигаретку в очах, веселий вигляд.

ЗАХМАРЕНЕ ЖИТТЯ

Боротьба зі злочинами, та іншими суспільними недугами нераз вимагає від громадян посвяти. Коли громадяни не хотять солідарно виступати проти суспільних проступників, коли не бойкотують, а в гострішому випадку, не віддають їх судові; коли потім не хотять свідчити проти них на суді, чи то зі страху перед пімстою, чи просто з лінивства, то серед такої суспільности злочинці починають чимраз більше множитись, аж поки чесним громадянам не дошкулять до тої міри, що вони впрост хотять тікати в світ за очі. Боротьба з цими суспільними лихами вимагає солідарности всіх громадян, а навіть деколи вимагає геройства з їх боку.

Цими днями помер у Пасейку Люис Вебер, що 21 літ тому був головним свідком у судовому процесі проти одної шайки бандитів, з якої потім шістьох членів післано на електричне крісло. Від того часу Вебер не мав від спільників бандитів спокою. За ним усюди слідили і раз навіть пробили його ножем, на щастя не смертельно. Він утік раз до Европи, а потім нишком назад повертався до Америки та закладав собі бізнес. Ціле його життя за ним слідили бандити й цілий час з боку поліції він мусів мати охорону.

Зрозуміло, що таке життя мусіло бути захмарене й мусіло вкоротити йому немало літ. Алеж, думаючи про своє життя, чи міг Вебер промовчати те, що бачив, й своєю мовчанкою увільнити убивників від кари? Ні. Добрий громадянин не сміє налякатися пімсти злочинців. Його обовязком є проти всякого роду злочинців боротися, навіть коли він сам мусів дещо потерпіти.

Едгар Гувер, голова федеральних аґентів, недавно заявив, що найбільшою перешкодою у винищуванні злочину є якраз громадяни, які викручуються від своїх громадських обовязків і зо страху перед пімстою бандитів не хотять проти них зізнавати. В Ню Йорку й інших великих містах Америки є сотки ріжних рекітерів, які дістають грубі окупи від ріжних фірм за те, щоб тим фірмам не робити шкоди. Їх поліція викорінилаб скоро, але ці фірми мовчать і зі страху перед пімстою волять платити великий гарач, ніж віддавати злочинців у руки справедливости. Очевидно, така заляканість з боку ширшого громадянства ще більше захочує злочинців і робить їх ще зухвалішими.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КОНКУРС.

Підприємство Сурма купило „Марш Садовського" від композитора М. Чернявського. Цю музику дано проф. Углицькому до пеpеаранжування на пяно і на скрипку і так видано той марш друком. Також той марш є зроблений на рекорді № 27122. Відограла його орхестра Сурми під управою Корнієнка. Тим маршем підприємство Сурма відкривало і закривало свої радіові програми.

Тепер на бажання слухачів попрошено одного з наших поетів, щоб написав слова до маршу. Але я не певний, чи то найкраще дібрані слова, тому, заки дам до друку, подаю їх до відома загалу. Може наші поети в Америці дадуть свою оцінку, або їх справлять. Чиї слова приметься до друку, того імя буде підписане як автора „ Українського Маршу" і цей дістане $5 нагороди. Ось цей вірш:

МАРШ САДОВСЬКОГО.
(Написав Н. Н.)

Вірні діти України, сміло все вперед ідім
Та для краю і родини, добру славу принесім!
Розібємо тії пута, що скував нас ними враг.
Нам не звісна є зневіра, нам не звісна боязнь-страх.

Ми не спічнемо й все будемо
За Україну змагатись.
Хочби прийшлося за рідну землю
І життя своє віддати.

Тож сміливо, добрі люди, лихо-горе проминесь,
Нашій славній Україні, краща доля усміхнесь.

Ще сонце засіяє, промінням озолотить,
По містах і селах гимн волі загомонить.
А діти, як заспівають, день волі як повитають
На славу, честь Україні, на славу, честь вітчині.

Цей марш при акомпаніяменті орхестри відспівають перший раз сестри Шиманські ("Shy" Sisters) на Радіо-балі Сурми в Вебстер Галі дня 20-го вересня б. р. і там автор буде винагороджений.

Мирон Сурмач,
103 Ave. A, New York, N. Y.

НЕСПОДІВАНКА.

Теща приїздить зовсім несподівано. Дочка питається: Чому ви, мамусю, не написали нічого? Ми булиб на залізницю вийшли.

Теща: Я хотіла конче твого чоловіка побачити.

ВИНАХОДИ Й ВИНАХІДНИКИ

Щодо, так сказатиб, „урожаю" на винахідників, то перше місце мають тут Злучені Держави Америки, де в 1935 році видали 72 тисячі патентів на ріжні винаходи.

Друге з черги місце займає в цьому Німеччина з 60-ма тисячами патентів у тому самому році. Третє місце має Анґлія зі 42 тисячами, далі Франція й Італія. Найменше патентів видали в Ніпоні, тобто „тільки" 14 тисяч.

Беручи під увагу успіх винаходів, то в Злучених Державах Америки на загальне число 72 тисяч — тільки 30 тисяч винаходів використали в щоденному житті й вони дали винахідникам менше або більше грошей. У Німеччині 20 до 29 тисяч винаходів мали успіх.

Щодо призначення винаходів, то у Німеччині найбільше винаходів є з ділянки домашнього господарства, в Америці в ділянці промислу й моторизації.

Німці ведуть перед теж щодо поліпшування машин і приладів. Крім цього німецькі винахідники є незвичайно дотепні в ділянці нових дитячих забавок.

Англійські винахідники присвячують багацько часу й уваги. поліпшуванням двигунів (моторів).

Коли приглянутися званню винахідників, то перше місце займають очевидно інженири, а за ними заразже робітники.

В Америці великий відсоток винахідників набирається з купців. У Франції винахідники з ділянки техніки, хоч це й дивно, це здебільшого люди вільного звання та математики.

Годиться відмітити, що в ніякому краї не бачимо більшого числа жінок-винахідників.

Пересічний вік життя винахідників вагається між 30 і 45. р. життя. В Злучених Державах Америки трапилося кілька випадків, де винахідник не мав більше як дванацять літ.

1935. р. в ріжних краях 163 рази винайшли ту саму річ.

1935. р., із десятків тисяч винахідників у Злучених Державах Америки тільки 20 могли похвалитися, що здобули завдяки своїм винаходам міліонове майно.

Важні винаходи є здебільшого вислідом довгої та впертої праці. Одначе є багато винаходів, що їх зродив випадок, або й просто занедбання.

Бібула.

Напр. завдяки одному недбайливому робітникові в папірні маємо бібулу до чорнила. Цей робітник працював в одній шотляндській папірні. Невідомо, з якої причини він забув до паперової маси долити клею й таким чином замісць доброго, сильного паперу вийшла з машини мягка й дірчаста наче плахта. Кожний фабрикант викинув би таку невдатну річ на вулицю. Та фабрикантом у цьому випадку був шотляндець, а шотляндці відомі скупиндряги. Тому власник згаданої папірні велів порізати невдатний папір і хотів його використати для канцелярійних записок. Одначе на превелике диво цей незугарний папір втягав у себе чорнило й ніяким чином не можна було на ньому писати. Фабрикантові негайно прийшло до голови, що такий папір можнаб використати до осушування чорнила на рукописах замісць піску. Осьтак і повстала бібула.

„Майкут".

Робітники, що натинали смерекові дерева, щоб добути з них терпентину, мали точно приписаний спосіб цього натинання. За „ухили" в цьому випадку викидали негайно з праці.

Якось раз один мурин, що робив усе лівою рукою („майкутом") і мав з цього приводу свою окрему зладжену сокиру, вхопив помилково сокиру в свого сусіда. Ввечорі доглядач не міг вийти з дива, що цілоденний збір живиці зі смерек згаданого мурина був багато більший від инших. Технічна управа поцікавилася тим і веліла з тої пори натинати дерева так, як це робив через помилку „майкут" мурин. Таким робом за один рік терпентинове підприємство побільшило свої прибутки на 2 міліони долярів.

Зпересердя...

Добродій Сет Гант дуже сердився на жіночу моду, що веліла (за часів добродія Ганта, тобто в 80-тих роках мин. століття) жінкам прикріплювати капелюхи до волосся довжезними голками—шпильками. Добродій Гант мусів напевно десь уколотися такою голкою. Чи так, чи сяк, він зпересердя придумав, щоб на кінці такої голки закладати своєрідні гудзики. Згодом він гарненько розрекламував свій винахід, так, що навіть влада видала заборону носити жінкам капелюхи з голками без гудзиків. Добродій Гант заробив на своїх гудзиках грубі міліони.

Пропащий винахід.

Одначе випадок не тільки зроджує вряди-годи винахід, але й може його іноді знищити.

Француз Жерард Ренольт винайшов прилад, що ворушився завдяки електричній енергії воздуху. Він збудував машину, що декілька місяців була в невпинному русі. Коли він зі своїми помічниками уставляв цю машину в Парижі, щоб показати її „спецам", насів раптовий вибух, що його ще досі не вияснили. Вибух знищив цілком машину, а винахідник і помічник були вбиті. Також згоріли тоді й цінні записки Ренольта, що їх дуже боялися багаті власники електричних установ, що продавали струю за дорогі гроші.

„Кразон".

Англійський хемік Філер подав до відома міністерства війни, що він винайшов вибуховий матеріял, сильніщий без порівнання за всякі динаміти та екразити. Спроби, що їх перевів Філер перед відповідними фахівцями, підтвердили правду слів винахідника. Треба було тільки перевести ще одну спробу й після неї мало міністерство вирішити справу купна цього, як його прозвав Філер, „кразону".

Та вночі перед тією пробою, коли Філер преспокійно спав, трапився в його домі жахливий вибух, що вбив винахідника й знищив його машину.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу в краю.

Центральний Комітет Українських Національних Органіазцій у Ню Йорку пересилає $10 на Рідну Школу в краю як збірку, яку сколектував д-р С. Демидчук на Великдень у церкві св. Николая в Савт Брукліні.

Микола Шуст,
скарбник Центрального Комітету.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВЕСТЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Згода, від. 210, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9-го серпня, в годині 2-гій пополудні, в галі Трогс Нек Демократік Клоб, 2861 Істерн Булевард. Кождий член має обовязково прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Просимо членів, котрі мають діти, щоб уписали до У. Н. Союза. Хто має нових членів просимо привести на збори. Будемо принимати до У. Н. Союза і до Тов. Згода без оплати вступного. Не приявний на тих зборах член платить кару згідно з статутом Тов. — Секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 344, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 9-го серпня, точно в 4-тій годині пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Не приявний на зборах член буде караний 1 дол., а урядник 2 дол. Тому просимо всіх членів бути приявними і оминути всякі кари. Просимо довгуючих членів вирівнати свої довги, або кождий член буде суспендований, котрий довгує 2 місяці. — Григорій Геба, секр.

Скромна.

Він: Я радо згину тисячу разів для тебе.

Вона: Один раз мені цілком вистарчить.

ВІН ЇЇ ЗНАЄ.

Вона: Снідання зараз буде, тільки я мушу ще передтим дещо купити в сусідки.

Він: А коли на вечерю можемо тебе сподіватися?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 155, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 7-го серпня, в годині 7:30 ввечір, в гали У. Н. Дому. Просимо всіх членів, щоб прийшли на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Збори відбудуться скорше цього місяця, бо наше Тов. влаштовує баль з пікніком в українській гали і парку. Згідно з ухвалою не приявний член підлягає карі 50 ц. Хто з довгуючих членів не свирівнає свого довгу, буде суспендований. — Іван Вавернчак, предс.; Василь Дригинич, кас.; Андрій Ярачевський, секр.

БІНГГЕМТОН, Н. Й. Отсим повідомляємо членів Тов. Запорозька Січ, від. 21, що місячні збори відбудуться в пятницю ввечір, дня -го серпня. Просимо членів прийти вчасно на збори, бо маємо важні справи до рішення для добра організації. — М. Гулячок, предс.; Т. Смик, секр.; П. Садовець, кас.

ДІРБОРН, МІШ. Бщт У. Н. Союзу, від. 141, повідомляє, що звичайні збори зачнуть відбуватися в серпні. Це буде оголошено. Вкладки за місяць серпень просимо зложити в домі 5015 Reuter, Dearborn. — Бутковський, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. У. Н. Союза, від. 292, подає до відома усім своїм членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 8-го серпня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній при Кліперт вул. На ці збори обовязково має прийти кождий член. Панове, зробіть ту волю тому урядові, котрий ви так на річних зборах оплескуєте, а цілий рік не хочете чи не чуєте його поклику. Маємо цього місяця важну справу до полагодження, тому взиваємо вас, щоб кождий прийшов на час, без огляду чи буде платити чи ні. Ті члени, котрі байдужно відносяться до Союза зглядом вкладок, як що не вирівнають бодай вчасти своїх залеглостей, будут всуспендовані, без ніякого повідомлення. Старайтеся приєднувати нових членів, та користайте з оферти, яку дає Союз кождому, хто дбає про нього. — Іван Форись, предс.; Ілія Андрусевич, кас.; Петро Кізел, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Відділ 280 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9-го серпня, в годині 1-шій пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 В. Лакавана Еве. Просимо членів прийти на означений час і на повище подану адресу, тому, що Клюб перенісся на нове помешкання. Довгуючі члени щоб старалися сплатити свої залеглости. — Р. Рубльовський, секр.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й. Тов. Нова Зоря, від. 88, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться зараз по Сл. Божій, в поміщенні церковнім, в неділю, 9-го серпня. На цих зборах мають явитись усі члени згідно з ухвалою минулих зборів. Тому кождий урядник обовязаний без ніяких викмівків бути приявним. Щира праця молодих урядовців повинна придбати хоч одного нового члена для Нової Зорі й У. Н. Союзу. Крім урядників кождий член повинен старатись присднати від себе нового члена, бодай одного на рік. Тим скріпимо себе самих і нашу дорогу нам ідею України. — Марія Князяк, предс.; Василь Петрущак, скорб.; Іван Голодинський, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що звичайні збори відбудуться в неділю, 9-го серпня, в годині 2-гій пополудні, в гали парохіяльній, 45-4 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. Є важні справи до порішення, тому обовязком кождого члена є прийти на збори. — І. Живицький, предс.; Г. Яськів, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. Українська Січ, від. 282, подає до відома своїх членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 9-го серпня, точно в годині 2-гій пополудні, в У. Н. Домі. Обовязком кождого члена є прийти на збори, бо маємо багато важних справ до порішення. Рівнож довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, бо в противному разі будуть суспендовані. Тов. Укр. ІСч разом з іншими місцевими відділами У. Н. Союзу повинні взятися до праці на місці для нашої української народньої справи, бо в громаді від певного часу занепадає патріотизм, який ми стільки літ піддержували і плекали. Не сміємо до цього допустити тоді, коли рішається доля нашого народу, щоб стояти з заложеними руками. — Іван Ігуляк, предс.; Г. Туркевич, рек. секр.; І. Лесюк, фін. секр.; П. Танасишин, кас.

ФРЕНКФОРД, ПА. Тов. ім. Д. Вітовського ,від. 268, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що звичайні збори відбудуться в неділю, 9-го серпня, в годині 3-тій пополудні, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінс вул. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Просимо батьків, щоб привели своїх синів і вписали до товариства і У. Н. Союза. Пригадуємо довгуючим членам, щоб заплатили свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Пригадуємо членам, що вкладки до У. Н. Союза мусять бути вислані кождого 20-го в місяці, тому просимо, щоб всі члени платили на час. — М. Шанайда, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Запомогове Тов. ім. Б. Хмельницького під покр. Пр. Тройці, від. 158, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 8-го серпня, в годині 8-мій ввечір ,в льокалі Дем. Клюбу. Тому, що 1-го припадає на суботу, повідомляємо, що не 1-го, але перша субота по 1-шім відбуваються збори. На тих зборах будуть важні справи до полагодження. — Ю. Павчак, предс.; М. Косців, кас.; Д. Сенюта, секр.

САВТПОРТ ,КОНН. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам і членицям, що звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 9-го серпня, точно в годині 4-тій пополудні, в У. Н. Домі при Кінґс Гайвей, Вест Савтпорт. Маємо дуже важні справи до полагодження, а найважніша справа це 20-літній ювилей Товариства, котрий припадає в жовтні ц. р. Тому уряд просить зійтись всі як один на час, щоб на нікого не чекати і справи полагодити як слід. — Петро—Дудко, секр.

Правдива любов.

— Сухай, Федю, Оля твердить, що ти оженився зі мною лише задля грошей. Чи то правда?

— Не вір! Вона говорить так із заздрости, що я не оженився з нею, бо не мала ні сотика.

Порада.

Найліпша часть автомобілю в резерві на дорогу є калитка з десятками долярів.

В школі.

Стара вчителька: Який це буде час, якщо скажу: „Я була люблена"?

Ученик: Страчений безповоротно!..

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(73)

Близнята Тарзана якийсь час нетерпеливо вичікували повороту Паафи. Вони не були певні, що чорний додержить свого слова. Могли також статися ріжні непередбачені річи, які могли йому перешкодити в цьому. Та по довшій хвилі Пааба знову зявився і приніс зо собою списи, довгі ножі, луки і стріли.

Хлопці зрадіили, а Док дав йому в тій хвилі свого ножа, який, на думку Паафи, мав зробити з нього великого чарівника. В той час як Пааба захоплювався ножем, хлопці випробовували зброю. Вони пробували тягар спис і напругу луків. Зброя в руках відразу додала їм великої відваги і бадьорости. Вони почувалися непереможними.

Уважно вони вийшли з колиби і тихцем подались слідом за Юкундою. Їх окутувала темінь ночі. Здалека вони бачили вогні і рознуздані гурти канібалів, що приготовлялися до бенкету. Над вогнями висіли великі кітли, з яких виходила пара. В тих кітлах мало варитись, або може вже варилося, тіло Буляю.

Док з місця обняв команду над цим малим гуртком. Одначе замісць прямувати до брам, він почав кружляти між колибами і зближатися до вогнів. „Куди ти йдеш? Брами в тамтому боці!" — збентежено звернув йому увагу чорний карлик. На це йому Док твердо відповів: „Ми мусимо наперед вратувати Буляю".